

Arvodesprinciper

Gemensamma överförmyndarnämnden
Ljungby, Markaryd och Älmhult



Gemensamma överförmyndarnämnden Ljungby, Markaryd och Älmhult har antagit dessa genom beslut

2020-11-12

1. Allmänt

Arvode till ställföreträdare beslutas av överförmyndaren enligt bestämmelser i 12 kap 16 § föräldrabalken. Arvode och kostnadsersättning ska vara *skälig* mot bakgrund av vad som har varit rimligt för att fullgöra uppdraget. Dessa riktlinjer avser alla typer av ställföreträdarskap som omfattas av nämndens tillsyn. Arvodesprinciperna är beslutade av Gemensamma överförmyndarnämnden Ljungby, Markaryd och Älmhult. Legala förmyndare har inte rätt till ersättning. Principerna gällande arvode tillämpas för granskningsåret 2020. Vad som är angivet gällande ersättningar gäller omedelbart. Dessa arvodesprinciper ersätter tidigare beslutat arvodesreglemente.

Överförmyndaren har tillsyn över olika typer av ställföreträdarskap enligt föräldrabalken respektive lagen om god man för ensamkommande barn. De olika typer av ställföreträdare det kan handla om är följande.

1.1. God man och förvaltare för vuxna

En god man enligt 11 kap 4 § FB och förvaltare enligt 11 kap 7 § FB har att bevaka sin huvudmans rätt, förvalta hans eller hennes egendom och sörja för dennes person. Uppdraget kan avse alla dessa tre områden men kan också vara begränsat till ett eller två av uppdragen. Det kan också avse ett specifikt uppdrag som att t.ex. företräda huvudmannen vid en fastighetsförsäljning.

Det ingår inte i uppdraget som god man eller förvaltare att överta uppgifter som t.ex. omfattas av insatser som kan ges till stöd av socialtjänstlagen (2001:453) SoL eller lagen (1993:387 om stöd till vissa funktionshindrade, LSS. Det är således inte ställföreträdaren som ska följa med huvudmannen till exempelvis läkare eller tandläkare, eller följa med och handla kläder. Ställföreträdaren ska däremot se till att huvudmannen får hjälp av olika stödpersoner. En kontaktperson, som kan beviljas enligt SoL, kan exempelvis fungera som personligt stöd samt förmedla läkarbesök och hjälpa till med en meningsfull fritidssysselsättning (prop. 1979/80:1 Om socialtjänsten s. 227 f).

Gode män enligt 11 kap. 1-3 §§ FB har ett mer tillfälligt uppdrag som består i att företräda en enskild enligt angivet lagrum.

1.2 God man för ensamkommande barn

En god man enligt lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn har att i vårdnadshavares och förmyndares ställe ansvara för barnets personliga förhållanden och sköta dess angelägenheter. Den gode mannen har rätt och skyldighet att bestämma **i alla frågor som rör barnets angelägenheter, personliga såväl som ekonomiska och rättsliga**. Däremot ingår det inte i uppdraget att ansvara för den dagliga omvårdnaden eller tillsynen av barnet. Den gode mannen har heller ingen försörjningsskyldighet gentemot barnet. Arvodesreglementet i den del som avser ställföreträdare för gode män till ensamkommande barn är med hänsyn till att uppdraget är vidare och kräver högre grad av engagemang från ställföreträdaren utformat annorlunda jämfört med vad som gäller en god man till en vuxen.

1.3 Förordnad förmyndare och särskilt förordnad vårdnadshavare

En **förordnad förmyndare** enligt 10 kap föräldrabalken har till uppdrag att förvalta omyndigas tillgångar och företräda dem i angelägenheter som rör tillgångarna (12 kap. 1 § FB). Det betyder att en förordnad förmyndare inte företräder barnet i personliga angelägenheter utan bara i ekonomiska och bevakar barnets rätt i frågor som hör ihop med dess tillgångar. Bestämmelser om hur **förordnade** förmyndare ska förvalta den omyndiges tillgångar finns i 14 kap. FB.

Den eller de personer som förordnas särskilt av tingsrätten till vårdnadshavare blir med automatik även förmyndare för den omyndige om inget annat sägs. Det betyder att bestämmelserna om förordnade förmyndare i bl.a. 12 kap. FB gäller (se ovan under a). Bestämmelserna i 14 kap. FB om vården av den omyndiges egendom gäller även för dessa personer i den del som omfattar förmynderskapet.

En **medförmyndare** har inom sitt uppdrag samma skyldigheter och rättigheter som en förordnad förmyndare. En medförmyndare är en person som har till uppdrag att antingen tillsammans med en förmyndare eller ensamt bestämma i frågor som rör förvaltning av egendom.

Ersättning utgår till förmyndare om det finns särskilda skäl. Nämnden bestämmer arvodet utifrån komplexiteten och behovet av stöd i varje ärende.

2. Arvodesgrunderna för god man och förvaltare till vuxna

2.2 Olika former för verkställighet av ställföreträdarskap

2.2.1 *Lekmannaupdrag*

Av förarbetena till lagstiftningen framgår att uppdrag som god man eller förvaltare präglas av ett betydande mått av ideell verksamhet (SOU 2004:112 s. 823). Det är ett frivilligt uppdrag och inte fråga om en anställning. Ställföreträdaren kan därför inte förvänta sig att få ett arvode som kan jämföras med lön och som omfattar allt vad denne har utfört för sin huvudman. Ställföreträdaren kan därför inte heller få ersättning för förlorad arbetsförtjänst när man utför sitt uppdrag. I vissa fall gör överförmyndarnämnden dock undantag från detta och mer om detta framgår längre fram i arvodesreglementet.

2.2.2 *Professionella gode män*

I en del uppdrag använder sig Gemensamma överförmyndarnämnden även av s.k. professionella gode män, som är anställda av Ljungby kommun. Deras arvode bestäms också utifrån principerna i dessa riktlinjer. Huvudprincipen är alltså att huvudmannen är den som betalar beslutat arvode precis som för övriga gode män.

Utöver arvode betalar nämnden därutöver även för övriga kostnader som är förenade med deras verksamhet. Dessa kostnader belastar inte huvudmännen. De ärenden som tilldelas de professionella gode männen är de som enligt bedömts vara särskilt svåra framför allt ifråga bemötande och där det därför uppkommit särskilt komplexa svårigheter i utförandet av uppdraget.

2.3 Skäligt arvode

Det är tingsrätten som fattar beslut om *anordnande* av ställföreträdarskap. Om

uppdraget som ställföreträdare avser godmanskap eller förvaltarskap är omfattningen av uppdraget kopplad till uppdragets innehåll.

Uppdragets tre delar

Arvoderingen utgår från uppdragets tre delar:

- bevaka rätt,
- förvalta egendom och
- sörja för person.

Omfattningen beror också på uppdragets komplexitet.

Det är överförmyndarnämnden som beslutar om arvodets storlek. Den som utses som ställföreträdare (förordnad förmyndare, god man eller förvaltare) har rätt till ett skäligt arvode för sitt uppdrag och rätt till ersättning för de utgifter som har varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande (12 kap. 16 § FB). Arvodet bestäms i efterhand i samband med att granskning sker av årsredovisningen. Bedömningen av arvodes storlek grundar sig framför allt på vad som framkommit av redogörelsen. Det är redogörelsen som visar vilka åtgärder ställföreträdaren vidtagit för sin huvudman och det på grundval av vad som beskrivs som en bedömning av komplexiteten görs. Ersättningen till ställföreträdare kan därför variera år från år.

Redan när uppdraget inleds får ställföreträdaren en fingervisning av handläggare om hur uppdraget och därmed arvodet kommer att bedömas i samband med årsgranskning om inte sådana omständigheter inträffar under året, som innebär att det finns anledning att frånga vad som inledningsvis sagts.

Även om ställföreträdaren inte har att "sörja för person" i uppdraget är han eller hon skyldig att ha en god kännedom om huvudmannens personliga förhållanden (prop. 1987/88:124 God man och förvaltare s. 139). Sådan information måste ställföreträdaren inhämta för att kunna se till att huvudmannens medel används till dennes nytta. Därför bör det i uppdraget att förvalta egendom och/eller bevaka rätt även ingå att besöka sin huvudman och att ha en personlig kontakt med denne. Det är viktigt att då och då kunna bilda sig en uppfattning om hur huvudmannen klarar skötseln av sin bostad och därför bör ställföreträdaren försöka att åtminstone vid ett till två tillfällen under året be huvudmannen om tillträde till bostaden i dennes närvaro.

I samtliga ställföreträdares uppdrag ingår att ha kontakter med överförmyndarnämndens handläggare, upprätta förteckning, lämna redovisningar till överförmyndarnämnden t ex i form av årsräkningar och sluträkning, upprätta deklaration samt lämna en skriftlig redogörelse för uppdraget **utan särskild ersättning**. Detta gäller såväl för gode män och förvaltare som för förordnad förmyndare. De handlingar som ska lämnas in till överförmyndarnämnden ska lämnas in i tid och när det gäller den årliga redovisningen; årsräkning och redovisning, ska dessa lämnas in senast vid utgången av februari månad. Görs inte detta kan arvodet sättas ned då bedömningen görs gällande skäligt arvode.

I skälighetsbedömningen kan även en s.k. **närhetsprincip** komma att beaktas. Om de kostnader som kommer att belasta huvudmannen blir alltför höga, t.ex. på grund av mycket höga kostnader för resor kan nämnden komma att överväga byte av ställföreträdare. Detta för att inte huvudmannen eller nämnden ska belastas med allt för höga kostnader kopplade till uppdraget.

2.4. Generella principer för bedömningen av rätten till arvode för vuxna

Arvode betalas ut för tre delar om det ingår i uppdraget. När beslut om arvode skickas till ställföreträdaren framgår det att arvodet har beräknats enbart på delarna förvalta egendom och sörja för person. I beslutet finns en motivering som förtydligar att ställföreträdaren även fått arvode för delen bevaka rätt.

Vid bedömningen av rätten till arvode utgår nämnden från delar av Sveriges Kommuner och Regioners, SKR:s rekommendationer. SKR:s rekommendationer finns på deras hemsida i cirkulär 2018:7

2.4.1 Uppdrag att bevaka rätt/förvalta egendom

Kategori	Beskrivning av insatser	Ersättning per år, % av prisbasbelopp
	<p><i>Bevaka rätt</i></p> <p>Ställföreträdaren ska se till att den hjälpbehövande får det stöd och den hjälp han eller hon har rätt till. Det kan röra sig om att söka bidrag, ansöka om stödinsatser, skriva avtal, sälja hus, företräda vid arvskifte.¹</p> <p>Uppdraget är uppdelat i två delar</p> <ul style="list-style-type: none"> -en förvaltningsrättslig (t ex begära insatser enligt LSS och SoL, ansöka om bostadsbidrag, ansöka om skuldsanering, bevaka rätt inför domstolar eller andra myndigheter, överklaga beslut) -en civilrättslig; t ex bevaka rätt i dödsbo, ingå avtal å huvudmannens vägnar, företräda huvudmannen vid uppsägning, försäljning och avyttring av bostad, bevaka rätt i samband med avbetalningsplaner <p><i>Förvalta egendom</i></p> <p>Uppdraget innebär till största delen om ekonomisk förvaltning, men det kan också gälla förvaltning av specifik egendom. Det går alltså att avgränsa uppdraget. I den mån det är möjligt ska uppdraget avgränsas så mycket som möjligt över tid för att öka självständigheten hos den enskilde. Ofta handlar det om att betala räkningar, placera pengar i fonder, fördela pengar till den hjälpbehövande.²</p> <p>Ett uppdrag att förvalta viss egendom innefattar att bevaka den enskildes rätt inför domstol och andra myndigheter som rör egendomen³</p> <p>Om en person har fått uppdrag som förvaltare och har till uppgift att förvalta egendom, men inte har uppdraget att sörja för person, innebär uppdraget att hålla sig informerad om huvudmannens personliga situation. Ska förvaltaren syssla med egendomsförvaltning bör han vara skyldig att även se till att medlen används till huvudmannens nytta.⁴</p> <p>Ställföreträdaren ska förvalta huvudmannens tillgångar på bästa sätt för denne såsom att betala räkningar, göra omplacering m.m. Tillgångarna ska i skälig omfattning användas för huvudmannens uppehälle, utbildning och nytta i övrigt. De tillgångar som därutöver</p>	

¹ Rollkoll

² Jfr SOU 2004:112, s 369

³ Prop. 1987/88:124 s 140

⁴ Prop. 1987/88:124 s 144

	<p>finns ska enligt huvudregeln placeras tryggt och ge en skälig avkastning (12 kap. 4 § FB). Huvudmannens egendom ska vara tillfredsställande försäkrad.</p> <p>Att bevaka rätt inom ramen för att förvalta egendom innebär att ansöka om olika former av bidrag.</p>	
Kategori 1	<p><i>Bevaka rätt</i> Avser normaluppdrag inom den förvaltningsrättsliga delen. Enstaka delar inom den civilrättsliga delen såsom att bevaka rätt i samband med avbetalningsplaner och uppsägningar av avtal.</p> <p><i>Förvalta egendom</i> Huvudmannen har ett person-/transaktionskonto, ev också ett sparkonto med mindre belopp. Denne förvaltar delvis sina tillgångar. Om medel lämnats till personal i huvudmannens boende ska ställföreträdaren regelbundet – en gång per månad är lämpligt – kontrollera kassaboken, som ska föras för varje boende. Ställföreträdaren ansöker om bidrag och insatser såsom bostadstillägg eller andra ekonomiska förmåner)</p>	12,5%
Kategori 2	<p><i>Bevaka rätt</i> Avser ärenden av mer kvalificerad art inom såväl den förvaltningsrättsliga, som den civilrättsliga delen. Kan handla om ärenden där det ställs större krav på ställföreträdaren ifråga om att nå fram till samtycke kring vad som ska göras och där förutsättningarna ändras ofta på grund av huvudmannens agerande.</p> <p><i>Förvalta egendom</i> Utöver uppgifter i kategori 1 har ställföreträdaren hand om hela den ekonomiska förvaltningen, tar alla nödvändiga myndighetskontakter, förvaltar några bankkonton, distribuerar hushållspengar. Det kan komma att krävas en mer aktiv förvaltning av ställföreträdaren såsom omplaceringar och andra löpande åtgärder under året. Kontakter med kommunens budget- och skuldrådgivning.</p>	15%
+	Om uppdraget kräver särskilda insatser av mer kvalificerad karaktär under året och som tagit mer tid i anspråk t ex i samband med försäljning av fastighet eller bostadsrätt med hjälp av mäklare, boutredning och arvsifte, kontakter med fordringsägare. Det kan också handla om åtgärder kopplade till fastigheten innan den försäljes och som är nödvändiga för driften.	100 kr/tim
+	T.ex. svårare ärenden som avser lägenhetsavveckling, försäljning av fastighet eller bostadsrätt med hjälp av mäklare, boutredning och arvsifte, kontakter med fordringsägare. Handlar företrädesvis om personer som saknar anhöriga och där ställföreträdaren behöver göra mer omfattande insatser. Kategori 2 kan utges som ett komplement till kategori 1 om insatsen varat under en begränsad period. I annat fall kan ersättningen helt utgå utifrån kategori 2 i de fall arbetet i ärendet	150-250 tim

	av ovanstående karaktär fortgått under större delen av året.	
--	--	--

2.4.2.Sörja för person

Kategori	Beskrivning	Ersättning per år, % av prisbasbelopp
	<p>Den hjälpbehövande ska ha det så bra som möjligt. Det är ställföreträdarens uppdrag att se till att personen har den hjälp och de stödfunktioner som denne behöver och har rätt till. Det kan handla om att se till att personen har en meningsfull fritid, att boendet är bra och att se till att beviljad hjälp från samhället fungerar. ⁵</p> <p>För att skilja bevaka rätt från att sörja för person kan ges ett exempel. Att bevaka rätt är att som ställföreträdare vara den som ansöker om insatser för huvudmannens räkning medan att sörja för person handlar om att påtala när utförd insats inte fungerar. Personal inom socialtjänsten som utför olika insatser har också en skyldighet att påtala behov av förändringar i de insatser som utförs, t ex om mer hjälp behövs till den del av socialtjänsten som utreder och fattar beslut om bistånd och insatser. Behöver det göras anpassningar i hur insatsen utförs är det något den gode mannen kan göra tillsammans med utföraren av insatserna, som då ska göra förändringar i genomförandeplanen.</p> <p>Att sörja för person handlar inte om att uträtta ärenden såsom att handla, skjutsa huvudmannen eller dylikt. Ersättning utgår därför inte för detta. Se mer om denna avgränsning i informationsmaterialet <i>Vad gör en god man?</i> på Överförmyndarnämndens hemsida.</p>	
Kategori 1	Ett besök per månad, kontakt per telefon med huvudman, à jourhållning om huvudmannens personliga situation.	12%
Kategori 2	Kontakt med huvudmannen flera gånger per månad genom personliga besök och flera telefonsamtal varje månad med huvudmannen, anhöriga, boendet, kontaktpersoner, personliga assistenter, andra stödpersoner och myndigheter.	15 %

^{5 5} Rollkoll

2.4.3. Fastställande av arvodet

Arvoden betalas ut året efter att uppdraget utfördes. Under förutsättning att *korrekt och komplett* ifylld årsredovisning är inlämnad före den 1 mars, betalas arvode ut senast 30 juni. Den som lämnar in redovisning för sent, utan att ha beviljats anstånd innan den 1 mars, får arvodet först när årsräkningen är granskad.

Överförmyndarnämnden handlägger granskningen av ärendena i turordning utifrån inkommandedatum. Om nämndens handläggare begär kompletteringar innebär det att arvodet kan betalas ut först när redovisningen är till fullo granskad.

För att ersättning ska utgå krävs att ställföreträdaren begär ersättning i redogörelsen som måste lämnas in tillsammans med årsredovisningen.

2.4.4. Nedsättning av arvodet

Vid misskötsamhet kan överförmyndarnämnden besluta att ett lägre arvode ska utgå än vad som tidigare utgått för ärendet. I vissa fall kan nämnden besluta att arvode inte ska utgå alls, vilket det finns stöd för i domstolspraxis, jfr Svea Hovrätt i mål ÖÅ 6652-10. Ytterst kan misskötsamhet även leda till entledigande av ställföreträdaren.

Det är viktigt att redogörelse och årsräkning lämnas in senast 1 mars varje år för att överförmyndarnämnden ska hinna granska dessa i tid. För sent inlämnad redovisning utan giltigt skäl innebär att nedsättning av arvodet görs.

2.4.5 Anstånd

Det är möjligt att begära anstånd med inlämnande av redovisning. Begäran om anstånd görs skriftligen. Begäran om anstånd ska ha kommit in innan den 1 mars det år redovisning ska ske.

Att du är sent ute med att komma in med redovisningen utgör inte skäl för anstånd. Om det av någon anledning varit svårt att få fram uppgifter hos bank eller myndighet kan det godkännas. Sjukdom kan utgöra godtagbara skäl. Nämnden kan i vissa fall komma att kräva att behovet av anstånd på grund av sjukdom ska styrkas med läkarintyg.

2.5. Ersättning utöver arvode för särskilda kostnader

Enligt 12 kap. 16 § FB har en förordnad förmyndare, god man och förvaltare rätt till ersättning för de utgifter som har varit *skäligen påkallade* för uppdragets fullgörande. Det är alltså ställföreträdaren som måste visa att utgifterna varit nödvändiga för att utföra uppdraget på ett korrekt sätt.

2.5.1 Kostnader som inte bedöms som nödvändiga

Ersättning utgår **inte** för kostnader som kan anses utgöra en normal levnadsomkostnad, exempelvis kostnad för **dator eller internetuppkoppling** som numera är en naturlig del av var mans liv. Denna kostnad bedöms därför inte som skäligen påkallad enbart för uppdragets fullgörande

2.5.3 Mindre kostnader inom ramen för schablonavdrag

Ersättning för mindre omkostnader utges med ett schablonbelopp motsvarande 2 % av prisbasbeloppet. Rent skattetekniskt kan skattemyndigheten kräva att redovisning ska ske intill varje krona.

För rätt till ersättning utöver de 2 % krävs att ställföreträdaren för anteckningar och i sin redogörelse anger vilka omkostnader som förekommit. **Kvitton ska sparas.**

2.5.4. Mindre och återkommande kostnader utöver schablonavdrag

Enligt huvudregeln **utgår inte** ersättning för resor med huvudmannen till tandläkare, läkare eller för att handla, eftersom sådana ärenden inte ingår i uppdraget. Det ansvaret ligger på anhöriga där så finns, eller på utförande personal av sociala insatser. Färdtjänst ska också användas i första hand.

Att delta i vårdplanering eller möte kring en särskild individuell plan, SIP, ingår inte heller i uppdraget. Det är därför inte en skyldighet för en god man eller en förvaltare att närvara vid men kan likväl ses som en möjlighet. I de fall en ställföreträdare väljer att närvara vid en vårdplanering eller en SIP han eller hon blivit kallad till utgår därför reseersättning.

2.5.4.1. Undantag i särskilda fall

Vid tillfällen som t ex när ställföreträdaren ska ansöka om insatser alternativt att intyg ska utfärdas för förvaltarskap/godmanskap. Dessa tillfällen ger rätt till arvode och till ersättning för kostnader för resa.

2.5.4.2 Ställföreträdare som är föräldrar till sina huvudmän

När det gäller resor för ställföreträdare som är föräldrar till unga vuxna utgår endast ersättning i form av schablonbeloppet, se avsnitt 2.5.3. Detta då det anses ingå i föräldraansvaret att åka och besöka sin ungdom. Motsvarande ersättningsregler tillämpas även för ställföreträdare som är föräldrar till äldre barn.

2.5.5. Större kostnader

2.5.5.1. Resor

När resor görs ska ställföreträdare sträva efter att samordna resor till huvudmannen genom att exempelvis träffa honom eller henne när ställföreträdaren ändå har ärenden i området eller vid besök hos andra huvudmän.

Resor med egen bil ska verifieras genom körjournal, enligt bilaga till redogörelsen. Om besök hos huvudmannen skett fler än en gång per månad ska resorna motiveras tydligt vad gäller *ändamålet*. Även gällande övriga resor ska dessa tydligt specificeras vad gäller *ändamålet* med resan. I annat fall godkänns inte utlägg för resorna.

2.5.5.2 Resor för ställföreträdare som bor i annan kommun än huvudmannen

Ersättning för resor kan medges med upp till 100 km tur och retur per resa. Om ett uppdrag innebär många och dryga resor kan överförmyndarnämnden beakta den s.k. *närhetsprincipen*, som innebär att nämnden verkar för att huvudmannen istället ska ha en ställföreträdare med större närhet till honom. Om uppdragstagaren kommer från annan kommun ska samråd ske med nämnden gällande lämpligaste färd sätt och vad som är rimlig omfattning av resor kopplat till huvudmannens behov. Sådant samråd kan göras såväl vid inledningen av uppdraget som fortlöpande under uppdraget om behovet av att besöka huvudmannen förändras.

Ställföreträdaren får inte ta medel från huvudmannen för att använda till resor.

2.5.5.3.Lägenhetsavveckling

Enligt huvudregeln är en god man eller förvaltare inte skyldig att vara behjälplig vid en flyttning i praktisk mening med att packa saker eller att köra flyttlådor. Vid lägenhetsavveckling ska ställföre-trädaren istället i första hand hjälpa huvudmannen att undersöka möjligheten att flyttningen utförs eller bekostas av annan. Om

En ställföreträdare som hjälper en huvudman som inte kan få hjälp av annan att flytta får ersättning för detta.

huvudmannen inte har egna ekonomiska förutsättningar för att bekosta en flytt ska ansökan göras hos socialnämnden. En ställföreträdare ska inte heller själv lägga ut för kostnader som hänför sig till flyttning. Överförmyndarnämnden

utger inte ersättning för sådana kostnader. Ställföreträdarens roll är att "se till" att det blir gjort genom att ombesörja flytthjälp eller att ansöka om bistånd från socialtjänsten.

Undantag från ovanstående kan medges ifråga om att vara handgripligen och praktiskt behjälplig med flytt i de fall där huvudmannen har en svår problematik och inte har några anhöriga eller anhöriga som inte själva har förmåga att engagera sig i huvudmannens angelägenheter. Detta om ställföreträdaren vill hjälpa till och ersättning utgår då per timme. Närmare om den ersättning som kan utgå i dessa fall framgår av tabellerna i avsnitt 2.

2.5.5.4.Närvaro vid domstol

Inom ramen för uppdraget kan en domstol kalla ställföreträdaren att närvara vid domstol. Det kan t ex ske i fall då en huvudman begär att ett förvaltarskap ska upphöra. En ställföreträdare ska då vara medveten om att ersättning normalt inte utgår från domstolen för eventuellt förlorad arbetsinkomst eller resor. En ställföreträdare som kallas till domstol ska därför *i första hand* begära hos domstolen att få närvara via telefon.

I vissa fall önskar *överförmyndarnämnden* att ställföreträdaren deltar vid en

förhandling. Nämnden kommer då kontakta ställföreträdaren för att ställföreträdaren ska vara bli förberedd inför förhandlingen på de frågor som nämndens företrädare och övriga kan komma att ställa. Även i dessa fall kommer nämnden enligt huvudregeln komma att rekommendera att ställföreträdaren närvarar per telefon.

Ställföreträdaren kan vid särskilda insatser rörande bevaka rätt, vilket *kräver* närvaro vid domstolsförhandling och som förutsätter att ställföreträdaren är ledig från sitt arbete, ansöka om ersättning för förlorad arbetsinkomst hos nämnden. Detta kan vara aktuellt i situationer när ställföreträdaren är part för huvudmannens räkning. Kontakta nämnden innan det är aktuellt att närvara för att stämma av förutsättningarna för rätt till ersättning. I de fall ersättning utges, utgår ersättning motsvarande faktisk inkomstförlust, vilken ska styrkas genom lönebesked, intyg från arbetsgivare eller revisor.

Kallas ställföreträdaren som **part** kan ersättning komma att utgå från domstolen. Närmare om vilka regler som gäller kan fås av den domstol som du är kallad till.

Ersättning utgår inte från nämnden för närvaro i domstol gällande entledigande mot ställföreträdarens vilja t ex då nämnden gör bedömningen att ställföreträdare varit försumlig eller brustit i sitt uppdrag.

3. Arvoden till förmyndare

En förordnad förmyndare och medförmyndare har rätt till skäligt arvode. Överförmyndarnämnden tar ställning i varje enskilt ärende och beslutar om ett skäligt arvode därefter. Om den särskilt förordnade vårdnadshavaren samtidigt uppbär ersättning från kommunen utifrån att barnet har varit placerat i familjehem hos den särskilt förordnade vårdnadshavaren beaktas detta vid bedömningen av rätten till ersättning.

4. Arvoden till god man för ensamkommande barn

God man för ensamkommande barn har rätt till ett skäligt arvode för uppdraget och

ersättning för de utgifter som varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande (12 kap. 16 § FB)

Följande ersättningsnivåer gäller:

- Under asyltiden utgår arvode motsvarande en schablon med sammanlagt 25 procent av ett prisbasbelopp per år. En månad efter beviljat uppehållstillstånd sänks schablonen till sammanlagt 22 procent av ett prisbasbelopp per år. Utbetalning sker kvartalsvis
- Ersättning för kostnader i uppdraget kan utgå med 2 procent av ett prisbasbelopp per år. Denna ersättning kräver inga kvitton.
- Resor med egen bil ersätts med 18,50 kr/mil
- Parkeringskvitton eller resor med kollektivtrafik inom uppdraget ersätts mot uppvisande av kvitto.
- Beslut om högre eller lägre arvode än schablonarvode kan beslutas i extraordinära fall.
- Ersättning för inkomstbortfall medges för resor till Migrationsverket och i samband med polisförhör motsvarande faktisk inkomst.
- Färdtid ersätts inte särskilt utan ingår i schablonbeloppet.

4.1. Ej asylsökande barn som söker uppehållstillstånd

Är det fråga om ensamkommande barn, som inte söker asyl, blir det kommunen som får stå för arvodet till den gode mannen. Det kan t.ex. gälla barn som kommit till Sverige och söker uppehållstillstånd på grund av anknytning. Ersättning utgår i enlighet med vad som ovan gäller för ensamkommande barn.

4.2. Kompletterande bestämmelser gällande ställföreträdare till ensamkommande barn

Vad som ovan anges gällande vuxna ställföreträdare gällande skyldighet att komma in med redovisning i tid, anstånd och nedsättning av arvode gäller även för ställföreträdare till barn, se avsnitt 2.4.3-2.4.6.

5. Vem betalar?

5.1. Huvudmannen betalar som regel arvode och kostnadsersättning

Utgångspunkten att det är huvudmannen som betalar för arvode och kostnadsersättning. För att huvudmannen ska vara den som betalar arvode och kostnadsersättningar ska hans eller hennes tillgångar överstiga 2 prisbasbelopp eller att huvudmannens inkomst före avdrag för skatt överstiger 2,65 prisbasbelopp. I annat fall är det kommunen som står för arvodet. Om huvudmannen till viss del kommer över någon

Ställföreträdaren ska ansöka om försörjningsstöd och om merkostnadsersättning och begära förbehåll hos Kronofogden där så är möjligt!

av gränserna kan endast den del som överstiger tas i anspråk för arvodet medan kommunen betalar resten.

I de fall huvudmannen saknar tillräckliga inkomster ska ställföreträdaren ansöka

om ekonomiskt bistånd för att huvudmannen på så sätt ska kunna få sina behov tillgodosedda. Vid beräkningen av rätten till bistånd ska kostnader för god man eller förvaltare godtas med belopp som motsvarar arvodets storlek per månad, se t ex KrnG 2020-131.

Vidare finns möjlighet att ansöka om merkostnadsersättning (tidigare handikappersättning) hos Försäkringskassan och få kostnaden för god man eller förvaltare godtagen som merkostnad. Försäkringskassan kräver att det finns ett beslut om att arvode ska betalas för att godta kostnaden, se t ex avgörande i KrnG 2016-3708. I de fall en huvudman har utmätning i lön bör Kronofogden enligt sina interna riktlinjer göra tillägg för kostnader för god man eller förvaltare i den del som enligt beslut från överförmyndarnämnden ska betalas av huvudmannen. Om ett sådant beslut ännu inte har fattats kan tillägg göras med skäligt belopp. Se Kronofogdens meddelandeblad, KFM M 2019:1.

Är dessa alternativ uttömda och huvudmannen saknar tillräckliga medel för att svara för kostnader för den gode mannen eller förvaltaren är det ytterst kommunen som har ansvar för kostnaden för den gode mannen.

Vid sluträkning på grund av huvudmannens dödsfall ska normalt dödsboet betala slutarvode. Detta kan ske när redovisningen är granskad och arvode har fastställts. Saknar dödsboet medel betalar kommunen ersättning till ställföreträdaren.

5.1.2. Undantag från huvudregeln

Om det finns särskilda skäl kan överförmyndarnämnden göra undantag, dvs att kommunen betalar ersättningen till ställföreträdaren trots att huvudmannen har förmåga att betala. I förarbetena nämns som exempel då huvudmannen har stora vårdkostnader, som tar dennes inkomst i anspråk eller att tillgångarna består av en fastighet som huvudmannen själv bor i eller som är mycket svår att sälja till rimliga villkor. Särskilda skäl kan också föreligga om huvudmannen beviljats skuldsanering utan betalningsplan.

5.1.3. Skatt och sociala avgifter

I de fall kommunen betalar arvode är det också kommunen som betalar skatt och sociala avgifter. I annat fall är det ställföreträdaren som betalar skatt och sociala avgifter. De ska betalas månaden efter att huvudmannen betalat ut arvode till dig. På skatteverkets hemsida finns mer information om hur du går till väga för att betala skatt och avgifter. Från och med den 1 juli 2019 avskaffades den särskilda löneskatten som drogs på den ersättning som betalas ut till ställföreträdare som vid årets ingång fyllt 65 år. Mer om vad som gäller angående skatt finns på Skatteverkets hemsida.

5.2 Underlag för fastställande av arvode

Gemensamma överförmyndarnämnden begär in underlag för beräkning av arvode.

5.2.1 Arvodesgrundande inkomster och tillgångar

Arvodesgrundande inkomst	Inkomster som inte är arvodesgrundande
<ul style="list-style-type: none">1) Arbetsinkomster (brutto)2) Pensioner (brutto)3) Sjukpenning (brutto)4) Livränta (brutto)5) Utdelning (brutto)6) Ränta (brutto)7) Studiebidrag (ej lån och förhöjd ersättning, brutto)8) Försäkringspengar som är skattepliktiga (brutto)9) Skadestånd som är skattepliktiga (brutto)10) Stipendier som är skattepliktiga (brutto) <p>Obs! Om försörjningsstöd eller merkostnadsersättning som utbetalas och där arvode till ställföreträdare beaktats ska nämnden fatta beslut om att huvudmannen ska betala arvode. En beräkning ska dock göras och i de fall inte hela arvodet beaktats av Fk/Fs ska kompletterande ansökan göras och anstånd medges i avvaktan på beslut.</p>	<ul style="list-style-type: none">1) Barnbidrag2) Bostadsbidrag/bostadstillägg3) Habiliteringsersättning4) Försörjningsstöd/underhållsstöd som avser andra ändamål än arvode till god man5) Försäkringsmedel och skadestånd inte är skattepliktiga6) Merkostnadsersättning som avser andra ändamål än utgift för god man/förvaltare7) Överskjutande skatt som tagits i anspråk av Kronofogdemyndigheten8) Pension som skulle ha betalats ut om förtida uttag inte hade gjorts <div data-bbox="751 1547 1310 1951" style="background-color: #4a7ebb; color: white; padding: 10px; text-align: center;"><p>Uppräkningen är inte uttömmande. En tumregel är att inkomster som är skattepliktiga tas med vid beräkning av arvode</p></div>

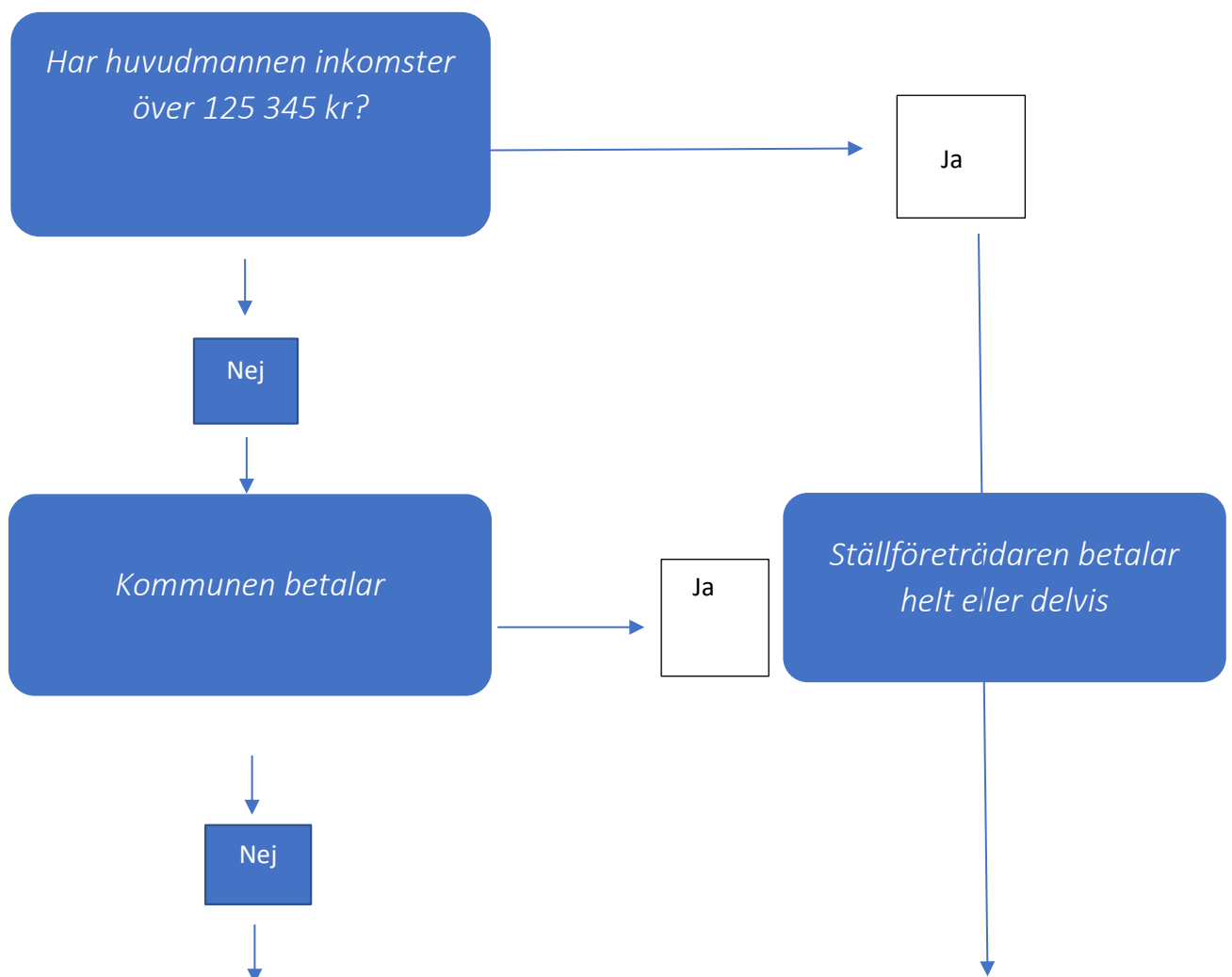
5.2.2 Arvodesgrundande förmögenhet och /eller tillgångar

Med arvodesgrundande förmögenhet eller tillgångar avses nettotillgångar, det vill säga vad som återstår sedan angivna avdrag enligt skattelagstiftningen gjorts. Ett arv som utbetalats i pengar påverkar förmögenheten och kan innebära att huvudmannen får betala hela eller en del av arvodet om den samlade förmögenheten överstiger 2 prisbasbelopp. Även individuellt pensionssparande enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande ska räknas in i den arvodesgrundande förmögenheten. Fastighet eller bostadsrätt, som den enskilde bor i räknas inte in i den arvodesgrundande förmögenheten. Dock kan nämnden ställa krav på att en bostad ska försälas. Det görs dock i första hand på grund av att den enskilde inte klarar av att bo i ordinärt boende eller om bostaden inte bedöms ändamålsenlig i förhållande till de behov den enskilde har.

Har huvudmannen tillgångar
över
94 600 kr?

5.5.3 Hur räknar man ut vem som betalar arvodet

Förenklad modell



Av exemplet på föregående sida kan utläsas att huvudmannen betalar arvodet själv om inkomsterna överstiger 2,65 procent av prisbasbeloppet, pbb, eller om tillgångarnas värde överstiger 2 pbb.

Prisbasbelopp

Det är prisbasbeloppet för den period som redovisningen avser som ska användas. För 2020 års förvaltning ska prisbeloppet för år 2020 användas, dvs 47 300 kr. Prisbasbeloppet fastställs årligen av regeringen och ändras därför från år till år. Prisbasbeloppet publiceras på Svenska Centralbyråns webbplats.

Tillgångar

Tillgångarna beräknas per periodens slut, dvs är summan av utgående balans (D+Övriga tillgångar). Här räknas alla tillgångar med (t ex bankkonton, fonder, aktier, kapitalförsäkringar m.m.) Bara bundna och svåravyttrade tillgångar räknas bort. I praktiken brukar det vara fastigheter och vissa pensionssparanden som är bundna så att det inte finns möjlighet att göra ändringar av dessa i förtid.

Inkomster

Exempel på inkomster som ska räknas framgår av tabell. Exempel på inkomster som inte ska räknas är swish-betalningar som är av mindre omfattning (vänskapliga gåvor understigande 1000 kr), bostadsbidrag, barnbidrag och barns studiebidrag.

Delat arvode

I de fall huvudmannens inkomster eller tillgångar ligger över de tidigare beskrivna gränserna ska huvudmannen själv stå för hela eller delar av arvodeskostnaden. Huvudmannen betalar hela arvodet så länge det belopp som överstiger gränsen är större än arvodeskostnaden. Om huvudmannen ligger nära gränsen kan det bli fråga om delat arvode. I dessa fall får huvudmannen betala lika stor del av arvodet som tillgångar och/eller inkomster överstiger gränsen. Kommunen står för resterande del av arvodeskostnaden.

Särskilda skäl att låta kommunen betala arvodeskostnaden

Det finns vissa särskilda skäl som innebär att kommunen ska stå för arvodeskostnaden även om huvudmannen enligt de tidigare beskrivna reglerna är den som ska betala. Särskilda skäl kan vara:

- Huvudmannen har tillgångar som utgörs av en fastighet eller en bostadsrätt, som denne själv behöver eller som är mycket svår att avyttra
- Huvudmannen har en pågående skuldsanering utan betalningsplan⁶
- Huvudmannen bor på vårdboende och har under en kortare övergångsperiod behållit det ordinarie boendet (i första hand ska ställföreträdaren försöka få boendekostnaden reducerad med hänsyn till arvodet)⁷
- Huvudmannens dödsbo är konkursmässigt och det saknas medel att betala arvodet.⁸

Exempel

Exempel 1 Årsräkning för hela 2019. Arvodets storlek är 15 350 kr inklusive arbetsgivaravgift.

Tillgångar 100 000 kr

Betalningsutrymme 7 000 kr

Inkomster 138 000 kr

Betalningsutrymme 14 775 kr

I exempel 1 kommer huvudmannen själv att betala hela arvodet då betalningsutrymme finns upp till 21 775 kr (7 000 kr + 14 775 kr)

⁶ RH 2010:1

⁷ RH 2013:45

⁸ Svea Hovrätt, ÖÅ 7905-18 och Göta Hovrätt ÖÅ 3428-15

Exempel 2 Årsräkning för hela år 2019. Arvodets storlek är 15 350 kr inklusive arbetsgivaravgift.

Tillgångar 98 000 kr

Betalningsutrymme 5 000 kr

Inkomster (brutto) 96 000 kr

Inget betalningsutrymme – 27 225 kr

I exempel 2 kommer huvudmannen själv att betala arvodet med 5 000 kr. Resterande del 10 350 kr (15 350 kr – 5 000 kr) kommer att betalas av kommunen.

Exempel 3 Årsräkning för hela år 2019. Arvodets storlek är 15 350 kr inklusive arbetsgivaravgift.

Tillgångar 88 000 kr

Inget betalningsutrymme -5 000 kr

Inkomster (brutto) 99 000 kr

Inget betalningsutrymme -24 225 kr.

I exempel 3 kommer kommunen att betala hela arvodet då inget betalningsutrymme finns.

Exempel 4 Sluträkning för sex månader 2019. Arvodets storlek är 7 675 kr⁹ inklusive arbetsgivaravgift.

Tillgångar 95 000 kr

Betalningsutrymme 2 000 kr

Inkomster (brutto) 62 613 kr

Betalningsutrymme 1 000 kr

I exempel 4 kommer huvudmannen själv att betala arvodet med 3 000 kr. Resterande del 4 675 kr (7 675- 3 000 kr) kommer att betalas av kommunen. Notera att gränsen för inkomster är lägre, men gränsen för tillgångar är oförändrad.

⁹ Uppdraget har bedömts lika krävande som i exempel 1-3. Arvodets summa blir lägre då perioden är kortare.